

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenù separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 2. Completorium qua hora celebrandum. Admonet nos finis nostri.
Mysticae ejus significationes. Quae sit bona, & vivificans mors, quam justii
optant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

Cisterciensi decantamus, licet evidenter colligere ipsas vespertas tunc solemnum precum complementum fuisse, quas idcirco ante somni quietem persolvebant. Precamur enim in hoc hymno;

*Artus solutos ut quietes
Reddat laboris usui:
Mentesque lassas allevet,
Luctusque solvat anxios.*

Itemque,

*Exarsa sensu lubrico
Te cordis alta somnient:
Ne hostis invidi dolo
Pavor quietos suscitet.*

Sanctus itaque Benedictus, qui horam vespertinam sic temperari præcepit, ut subsequens cibi refectio luce adhuc diei clarescente fumeretur, ne Monachi, qui omnes in uno loco singuli in singulis lectis dormiebant, sumpto cibo fabulis, otioque vacarent, aut nullo orationum muniti præsidio quieti nocturnæ se traderent, prudenti consilio præcepit, ut audita prius spirituali lectione, tribus Psalmis directancis sine Antiphona Completorium persolverent, acceptaque Prælati benedictione rectâ cubitum irent, ne forte privatâ, & indiscretâ oratione alter alterius necessariam quietem impediret; Sed communi locutione cessante, cæterisque diei exercitiis fideliter consummatis, omnia corporis membra, omnes sensus, & potentie soli Deo, qui non dormit, neque dormitat, committerentur, donec somno refectis artibus oberata nocturno silentio oris claustra janitor labiorum nostrorum ad annunciandas ejus laudes in nocturnis officii aperiret.

S. I I.

Completorium quâ horâ celebrandum. Admonet nos finis nostri. Mystica ejus significationes. Quâ sit bona, & vivificans mors, quam iusti oprant.

I. **P**Atet ex dictis, Canonicum tempus Completorii quale sit, hora scilicet duodecima jam exacta post cenam, & omnia opera somnum antecedentia, ante finem crepusculi vespertini, postremo scilicet termino abeuntis diei, ut docent Bellarminus, & Durantus, atque alii

n. Bellarm. l. 1. de bonis oper. in part. c. 11. o Durant. de ritib. Eccl. l. 3. cap. 12.

Scriptores p̄ apud ipsos. Non idèo tamen quorundam Canonistarum errorem sequi debemus existimantium Completorium unam esse ex nocturnis vigiliis: quamvis enim post solis occubitum celebretur, diurnis nihilominus officiis tanquam ipsorum complementum deputatur. Finis autem officii finis etiam nostri nos admonet. Quotidie morimur, & quasi aquæ distillamus super terram, quæ non revertuntur: quotidie commuramur, quot puncta scribo, tot meorum temporum sunt detrimenta. Omni momento pars aliqua vitæ demitur, & tunc quoque cum crescimus, vita decrescit. Quid in rebus humanis certius morte? quid hora mortis incertius invenitur? ut exclamat Bernardus q: Senibus quidem in januis, adolescentibus in insidiis est. Dicere quisque potest cum Poëta Venusino.

*Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summe
Tempora Dii superi?*

Quare id agendum, ut una dies instar totius vitæ nobis sit: *No glories in crastinum*, ait Sapiens, *ignorans quid superventura pariat dies.* Romanus Philosophus luculentissimè: Pectus mortale nunquam magis divinum est, quam ubi mortalitatem suam cogitat, & scit in hoc natum hominem, ut vita defungeretur. Quanti incolumes hodie vivunt, cras futuri pulvis, & umbra? Ille itaque beatus censerī debet, qui sic semper, & ubique vivit, ut ultimam quamque lucem tanquam non rediteram consumat.

p. Hosien. Jo. Andreas, & alii in cap. 1. de celebrat. Missarum. q. Bern. de conv. ad clericos c. 14. r. Horat. l. 4. od. 7. s. Prov. 27: 1. t. Seneca ep. 120.

M E T R U M XXIII.

Phosphorus ecce diem solito properantior affert,
En roseo jugat astra flagello.
*Purpureis evecta rotis Tithonia conjux
Jam reduci parat æthera Phæbo.*
*Eccè moræ impatiens tremulis emergit ab undis
Clavo fulgens Cymbibus ore.*
*Nascenti arridet persusum lumine cælum,
Plaudit tellus, concinit aër,
Vix tamen æthereo rutilans effulsit in axe
Terris undique luce relectis:*
*Cum subitò excelsum cali conscendere cælum
Cursumitur ocior Euris
Attollitque diem, medioque è culmine victor
Totum flammis concremat orbem.*
Non jam defessus rutilantes contrahit ignes.

Æquo-

*Aquoreas declivis in undas.
Deficit heu senio languens, victusque recedit
Obscuris obnubilus umbris.
Primum humili, hinc celsa fulgebat lampade; tandem
Furore cessit tempora nocti.
Flet largis cælum lacrymis, solique cadenti
Tellus aggemit, & aggemit ær
Funeris sacibus prælucent sidera, terram
Nigro nox involvit amictu.
Scilicet hæc hominum norma est, vitæ æque fugacis,
Quæ nascens jam desinit esse.
Quid senium, & multos fingis mansura per annos
Vitæ gaudia cæca juvenis?
Hora valet, finis properat, nox atra tenebris
Imminet, & caligine multa.
Vive igitur, medio dum Phœbus in æthere fulget,
Vive hodie, cras vivere serum est.*

2. Porro mysticæ hujus horæ significationes multæ sunt. Christus enim hac hora pridie mortis suæ ad hortum exiit post cænam, ut salutem ab orto auspicaretur, à quo nobis interitus, & perditio. Oravit prolixius procidens in faciem suam, ut orantis habitum ab ipso disceremus. Et cepit contristari, & moestus esse, non solum timore imminens mortis, sed multò magis ob Judæ infelicitatem, ob Judæorum perditionem, ob ingratum Christianorum animum erga ipsum, nam plerisque prævidebat nihil sui sanguinis effusionem profuturam. Tristitiam verò suam statim retulit ad Deum cum oratione dicens æterno Patri; *Non mea, sed tua voluntas fiat.* Hæc vox capitis, salus est totius corporis, ait Magnus Leo Papa *n.* Hæc vox omnes fideles instruxit, omnes Confessores accendit, omnes Martyres coronavit. Nam quis mundi odia; quis tentationum turbines, quis posset persecutorum superare terrores: nisi Christus in omnibus, & pro omnibus patiens patri diceret, *Fiat voluntas tua?* Discant igitur hanc vocem omnes Ecclesiæ filii magno pretio redempti, gratis justificati, & cum adversitas violentæ alicujus tentationis incubuerit, præsidio potentissimæ rationis utantur: ut superato tremore formidinis, accipiant tolerantiam Passionis. Et cum prolixius oraret, sanguineus sudor æstuantis animæ indicium per omnes artus erumpens terram perfudit, ut hoc universo rore declararet Dominus terrenos homines Divino sanguine redimendos. Olim canebat Sponsa *x*, *Dilectus meus descendit in hortum suum, ut pascatur in hortis, & lilia colligat.*

n Leo serm. 7. de Passione. *x* Cant. 6: 1.

Sed mutata hic rerum facies, expiandis sceleribus, non legendis floribus destinatur hic hortus. O felicem hortum Dei cruore irrigatum, qui tui Creatoris preces audiens, ejusque meritoris, & agonizæ conficius primi illius paradisi felicitatem superasti. Utinam ariditas mea sanguineo hoc rore irrigetur. Anima mea Domine, sicut terra sine aqua tibi, fecunda eam copioso hoc imbre, ut reddat tibi fructum temporibus suis. Hac etiam hora Dominicæ sepulturæ memoriâ celebratur. Corpus enim Christi è cruce depositum in monumento positum est, non corruptioni obnoxium, sed ad immortalitatem resurrecturum. Quiescamus suaviter in hoc sepulchro quicumque Christi passionibus communicamus. Maneamus in eo securi, nam futurum illud gloriosum Propheta prædixit *y*. Eamus inquam & nos, & moriamur cum eo: ea scilicet morte, de qua psallimus *z*, *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus*: ut conspulti cum Christo ingrediamur in abundantia sepulchrum. Hæc mors vivificans est, qua nobis ipsis, & mundi actionibus morimur. Hæc mors perducit nos ad vitam, quæ non nisi mortua carne cognoscitur, sicut scriptum est *a*, *Non videbit me homo, & vivet.* Nos enim sumus anima immortale animal, inquit Xenocrates *b*, in habitaculo mortali clausum, & vitæ hujus amissio à malo in bonum est transitus.

3. Hominem duplici ratione mori agnovērunt Platonici apud Macrobiū *c*, primum si anima corpus relinquat: deinde si anima in corpore adhuc manens corporeas illecebras contemnat, & omnes affectiones, ac voluptates exuat. Utramque mortem, qui Dei amator est, libens amplectitur, teste Maximo Tyrio *d*: quia, nisi quis à semetipso deficiat, ad eum, qui super ipsum est, non appropinquit. Præcipuè verò mysticam mortem, qua anima à sensibus, & corporeis illecebris avellitur, optat quotidie perfectio- nis cupidus, & dicit *e*, *Moriatur anima mea morte iustorum.* Bona mors, quæ vitam non aufert, sed transfert in melius. Bona mors, qua corpus non cadit, sed anima sublevatur. Utinam hæc morte frequenter cadam, ne me laquei horrendæ mortis comprehendant: ut non sentiam lascivientis vitæ mortifera blandimenta: ut non movear ad sensum libidinis, ad æstum avaritiæ;

D d d d d 2. ad

y Isai. 53. 10. *z* Psalm. 115. *a* Exod. 33. 20. *b* Xenocras. lib. de morte. *c* Macrobi. in Som. Scip. lib. 1. cap. 13. *d* Max. Tyr. ser. 1. *e* Num. 23. 10.

ad iracundiæ stimulos, ad angores sollicitudinum, & molestias curarum. *Moriatur anima mea morte iustorum*, ita ut illam nec fraus decipiat inimici, nec carnis blanditiæ inficiant, nec ignita mundi tela conficiant. Quis mihi det, non solum carnis oblectamenta, sed & undique irruentia corporearum similitudinum phantasmata mentis puritate transvolare, ut moriar cum Christo, cum Christo sepeliar, cum ipso transeam ex hoc mundo ad Patrem, & ostenso, ac viso Patre dicam cum Philippo, *sufficit mihi*? Hæc est mors, quam optabat S. Job, cum dicebat *f. Elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea.* Hæc est mors non hominum, sed Angelorum, ut eam vocat Bern. *g* de qua fidelibus ait Apostolus, *h Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* De hac morte sic loquitur Clemens Alexandrinus *i*. Vir qui eam accepit lucem, ad quam non patet aditus, ad Dominum peregrinatur, etiam si in terra cernatur ejus tabernaculum: animam enim abducit à motibus, & affectionibus, & rursus vivit morte affectis cupiditatibus. De eadem hæc habet in moralibus Gregorius Magnus *k*. Quisquis sapientiam, quæ Deus est, videt, huic vitæ funditus moritur, ne jam ejus amore teneatur. Nullus quippè eam vidit, qui adhuc carnaliter vivit, quia nemo potest Deum simul amplecti, & seculum. Qui enim Deum videt eo ipso moritur, quo vel intentione cordis, vel affectu operis ac hujus vitæ delectationibus tota mente separatur. In hac morte, ut explicat Richardus Victorinus *l*, jacet corpus sine sensu, & motu, sitque illa valdè gravis, & verè mirabilis non dissolutio animæ, & corporis; sed alia hac multo mirabilior, multoque gloriosior divisio animæ, & spiritus. Hanc autem in nobis operari solet, sicut testatur Apostolus; *Vivus ille Dei sermo, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usq; ad divisionem animæ, & spiritus.* Quod verò Deum videre mors sit, hac ratione subtiliter explicat Marius Victorinus Afer *m*: Si quis Deum viderit, moriatur necesse est, quia Dei vita, & intelligentia in semetipsa est, non in actu: omnis autem actus foris est; hoc verò est nostrum vivere, quod foris est vivere: ergò est mors Deum videre. Omittenda igitur vita foris, omittenda

intelligentia, si Deum videre volumus, & hoc nobis mors est. Simili enim simile videtur. Sic differit obscurissimus iste Scriptor. Nec desunt mortis hujus exempla, præsertim in devoto foemineo sexu. Seraphica V. Catha. Senen. *n* quæ sæpè sæpius hanc Angelicam mortem passa est, scribit in ea separari animam ab omnibus potentiis, quia omnes elevatæ sunt, & absorptæ in Deum. Tunc autem, ait, amittit corpus sensus suos, quia oculus videndo non videt, auris audiendo non audit, & sic de cæteris sensibus, omniaque membra ab amore ligata sunt, ideòque clamant qui sunt hujusmodi, *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Altera Catharina Januensis *o* verè mirabilis, ac Theodidacta mulier ita de hac morte experientia magistra philosophatur. Postquam Deus expoliavit animum mundo, carne, divitiis, exercitiis, affectibus, & omni alia re, præterquam ipso Deo; voluit insuper eam seipsa denudare, & separare animum à spiritu forma quadam terribili, modoque patiendi subtilissimo, quem explicare, & intelligere difficillimum est, nisi aliquis Divino lumine perfusus id in se experiretur. Infudit Deus in cor ejus novum amorem adedò subtilem, & vehementem, ut animam cum omnibus suis potentiis à suo esse naturali abstractam traxerit ad se, quæ hoc amore semper occupata in nulla re poterat delectari, nec cælum, vel terram respicere. Corpus autem absque suo esse naturali quasi confusum, & attonitum remanebat nesciens ubi esset, vel quid deberet dicere, & operari. Denique Maria Vela *p* Ordinis Cisterciensis Sanctimonialis, quæ Abulæ in Hispania eximia hoc seculo floruit sanctitate, mortem, quam vivens subiit incendio amoris combusta sic scribens ad suum Confessarium describit: In ardenti charitate patitur anima felix, & delectabile tormentum, & terribile martyrium per manum ipsius Dei, adedò sæpè crescente incendio, ut animam comburat, & ad corpus etiam flamma pertingat. Cumque aliquando natura hunc ignem recusaret timens ne ab eo consumeretur, audit vocem Dei dicentis sibi, sine te comburi: itemque, in hoc igne purificaberis. Quid verò sentiat anima, dum cruciatur in hac flamma, quis poterit explicare? Moritur enim morte suavissima, sui obliviscitur, & omnium creaturarum, omne spatium

f Job. 7: 13. *g* Bernard. serm. 52. in Cantico
h Coloss. 3: 3. *i* Clem. Alexan. 6. Strom. *k* Greg.
 l. 18. mor. cap. 27. *l* Richard. de extrem. mali,
 & prom. boni tract. 3. cap. ult. *m* Mar. Victorin.
 initio l. 3. ad Ariam.

n Cathar. Senensis Dialogi sui c. 79. *o* Cathar. Januensis
 in dialogo cap. 2. *p* Ex vita Maria velæ par. 2.
 cap. 53.

angustum illi videtur, nec in se manere potest, nec toto cœli, terræque ambitu contineri. Vellet coram Deo annihilari, & in laudem ipsius omnino resolvi. Porrò corpus sine pulsu remanet intensissimis doloribus affictum, expers cibi, & somni, ac penè mortuum, nisi quod anima impetu amoris acta quandoque compellit ipsum voces tollere ad sidera altissimis gemitibus, & clamoribus inarticulatis. Hæc & alia plura de mystica hominis morte sanctæ animæ scripserunt, quæ inexpertis incredibilia videntur. Mors autem ista in contemplatione contingit, ad quam ferotinum tempus jam ingruentibus tenebris maximè idoneum esse omnes Theologiæ mysticæ Doctores asseverant. Sed & quidam Ethnicus q hanc veritatem non ignoravit, qui de seipso ad amicum scribens ait: Mirè silentio, & tenebris animus alitur, ab iis quæ avocant abductus, & liber, & mihi relictus non oculos animo, sed animum oculis sequor, qui eadem quæ mens vident, quoties non vident alia.

S. I I I.

Horâ Completorii obtulit Abraham sacrificium. Contemplationis series ex eodem sacrificio explicatur. Deprecatio pro dono contemplationis.

1. **I** Deo ante Completorium versiculus ille Psalmi decantatur r, *Converte nos Deus salutaris noster*, quo pe. actio jam die è negotio ad otium, ab externis ad interna, à militia diei ad noctis quietem, & ab actionum sollicitudine ad contemplationis suavitatem revocemur. In cuius rei typum Patriarcha noster Abraham s, cum accepta super numerum stellarum futuræ propagationis repromissione præscriptum à Domino sacrificium ipsa hora Completorii offerret, conversionem nostram ab activæ vitæ exercitiis ad contemplativæ sublimitatem non sine ingenti mysterio præfiguravit. Sume, inquit, *mibi vaccaam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque, & columbam.* Ubi illud in primis observandum est, quod quadrupedibus bestiis volucres etiam in sacrificium adjunxit. Nam, ut ait Richardus Victorinus t, in avibus studia spiritualia, in animalibus corporalia exercitia intelliguntur. Qui verò ad

apicem perfectionis anhelat aves bestiis, interna externis, contemplationem actioni conjungere debet. *Et bestias quidem divisit Abraham in duas partes, volucres autem non divisit.* In internis enim exercitiis, quæ ad aves pertinent, cum soli Divino conspectui pateant, illud dumtaxat oportet intendere, ut Divinæ placeant voluntati: At in externis, & corporalibus quibus tum propter Deum, tum propter proximum insistimus, intentionem nostram necessariò dividimus, & geminamus, & ad Divinum beneplacitum, & ad proximi utilitatem attendentes. His autem studiis dum incumbimus, adhuc viget diei malitia, adhuc urit æstus concupiscentiæ, adhuc fervet carnalis prudentiæ calor. Ideò sacrificium nostrum custodire debemus, ne descendentes volucres, ineptæ scilicet, ac superbæ cogitationes, immisiones, per Angelos malos, illa coinquant, & diserpant. Sed quid dicit Scriptura? *Cumque Sol occumberet, sopor irruit super Abram, & horror magnus, ac tenebrosus invasit eum.* Ecce quomodo occidentem Solem comitantur sopor, & post soporem sequitur horror. Hunc verò soporem non illum arbitror esse, quem infirmitatis nostræ defectus, vitæque hujus necessitas immittit: soporem intelligo corporei sensus excessum, animi quietem, mentis alienationem. Dum igitur Sol occumbit, dum vanitatis deficit amor, dum carnis concupiscentia refrigescit, homo spiritualis, irruente desuper somno extra semetipsum rapitur, & ex Divina revelatione, quasi per somnum, ea incipit cernere, & cognoscere, quæ prius fervente Sole vix, vel nullatenus poterat intueri. *Per somnium in visione nocturna, ait Job u, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperis aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina.* At hunc soporem horror magnus, & tenebrosus subsequitur, eodem attestante qui dicit x, *In horrore visionis nocturnæ, quando solet sopor occupare homines, paror tenuit me, & tremor, & omnia ossa mea præterita sunt.* Et y, *si dixero, consolabitur me lectulus meus, & relevabor loquens mecum in strato meo, terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties.* Quis enim non horreat, & contremiscat, dum mystico sopore supra semetipsum elevatus videt Deo revelante quantis quotidie periculis subiaceat, quam sit pronus ad casum, quam tardus ad surgendum, quam facilè perituræ carnis illecebris decipiatur; & insidiantis diaboli fraudibus ad ruinam impellatur?

D d d d 3

2. Per-

q *Plin. junior. l. 9. Ep. 36. r Psalm. 84. t Gen. 15.*
t *Richard. de differ. sacrificii, Abrahæ & Mariæ.*

u *Job. 33:15. x Job. 4:13. y Idem. 7:13.*